ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- **ކޭސް ނަންބަރު:** 2023/HC-B12/10
- **އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް:** އިޝާނާ ޙަސީބު / އާބަދާހާގެ، ގދ. ވާދޫ
- **އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ފަރާތް:** ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
- **މައްސަލައިގެ ބާވަތް:** ކޯޓު އަމުރު (ބަންދުގައިބެހެއްޓުން)

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިޞަލް
ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީމް

- **ނިމުނު ތާރީޚު:** 27 ޝަޢުބާން 1444 / 19 މާރިޗު 2023

- ރަޖިސްޓަރީކުރެވުނު ތާރީޚު:

08 ޝަޢުބާން 1444
28 ފެބުރުއަރީ 2023

- އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:
- ނަންބަރު: 145-B3(45-2023)/2023/01
- ނިންމި ތަން: ކްރިމިނަލް ކޯޓު
- ބާވަތް: ކޯޓު އަމުރު (ބަންދުކުރުމަށް)
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު: 05 ފެބުރުއަރީ 2023
- ނިމުނު ތާރީޚު: 05 ފެބުރުއަރީ 2023

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް
އިބްރާހީމް ރަޝީދު، އޭބަކަރުގެ، ގދ. ތިނަދޫ
ޤާނޫނީ ވަކީލު:
ލ.ގަން / [illegible] އަލީ ސަޢީދު

އިސްތިއުނާފަށް ރައްދުދޭ ފަރާތް
ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް
ޤާނޫނީ ވަކީލުން:
ސީނިއަރ ސްޓޭޓް ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޝަމާ އިބްރާހީމް

ޖަދުވަލު – ކޯޓު އަމުރު – ޤާނޫނީ ވަކީލުގެ [illegible]

[illegible]

މައްސަލައިގެ ތަޢާރުފު:

1. މިއީ، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B3(45-2023)/2023/01 ކޯޓު އަމުރު (05 ފެބްރުއަރީ 2023) [illegible] [illegible] އަދި [illegible] [illegible]، އެ އަމުރު އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި [illegible] / [illegible]، އިބްރާހިމް ރަޝީދުގެ[1] ވަކީލުން ހުށަހަޅުއްވުމުން [illegible] މި [illegible] އިސްތިއުނާފު [illegible] [illegible] [illegible].

މައްސަލައިގައި ކަންހިނގާފައިވާގޮތް:

2. 28 ނޮވެމްބަރު 2022 ދުވަހުގެ 20:40 ހާއިރު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މައްސަލައިގައި އިބްރާހިމް ރަޝީދު ބަންދުކުރުމަށް އެދި [illegible] ހުށަހެޅުމުން،[2] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-J/MA/2023/147 ކޯޓު އަމުރުން 10 (ދިހައެއް) ދުވަހަށް އިބްރާހިމް ރަޝީދު ބަންދުކުރުމަށް 26 ޖަނަވަރީ 2023 ގައި އަމުރުކޮށްފައިވެއެވެ.

3. އެއަށްފަހު، އެ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B3(45-2023)/2023/01 ކޯޓު އަމުރުން (05 ފެބްރުއަރީ 2023) އިބްރާހިމް ރަޝީދުގެ ބަންދަށް 15 (ފަނަރަ) ދުވަސް އިތުރުކޮށްފައިވެއެވެ.

4. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ މި އަމުރާމެދު ހިތްހަމަނުޖެހިގެން އިބްރާހިމް ރަޝީދުގެ ވަކީލުން މި އަމުރު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފުކުރައްވައެވެ. މިއީ އެގޮތުން [illegible] އިސްތިއުނާފު މައްސަލައެވެ.

---

[1] ދރއ ނަންބަރު A299113

[2] [illegible] J1/2023/19 [illegible]

އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާ

5. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B3(45-2023)/2023/01 ކޯޓު އަމުރު ނެރެފައިވީ ސަބަބުތަކީ އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށް ކަމަށާއި، އިސްތިއުނާފު ކަރުދާހުގެ ފަރާތުން އެ އަމުރު އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް 01 (އެކެއް) ނުކުތާ ހުށަހަޅައި އިސްތިއުނާފުކޮށްފައިވާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ސަދަރުމަރުކަޒުގައި ފާހަގަ ދައްކާފައެވެ. އެގޮތުން ހުށަހެޅި ނުކުތާއަކީ؛

5.1. އިސްތިއުނާފު ކުރުމާ އަމުރަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 48 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި 53 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އާއި ޖިނާއީ ނިޒާމާއި ކަނޑައަޅާފައި، އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި "މަޙްކަމާގެ ކޯޓުތަކުން ނިންމާ ނިންމުންތަކަކީ އެއްގޮތަށް ދަށު މަޙްކަމާތަކުން ތަބާވާންޖެހޭ" ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާތީ އެ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފު ނުކުތާއެއް އަމުރުއަކަށްވެފައިވާތީ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

6. މި ނުކުތާގެ ތަފްސީލުގައި އިސްތިއުނާފު ކަރުދާހުގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ 02 ޑިސެމްބަރު 2022 ގައި އިސްތިއުނާފު ކަރުދާހުގެ ފަރާތުން ފުލުހުންނަށް އެއްޗެއް ވިއްކާ ވާހަކަދެކެވިފައިވާ ސާމާނު ކަމަށްވާ ހެދުމުގެ ވިޔަފާރި ފާރަވެރިކަމުގެ ލޯޑްކޮށްފައިވާ ވެހިކަލްގެ ސީރިއަލް ނަންބަރު VR026775 އިން އުޅުވައި ދީފައިވާކަމެވެ. އަދި އެއަށްފަހު 12 ޖަނަވަރީ 2023 އާއި 26 ޖަނަވަރީ 2023 ދުވަހު ބޭއްވުނު ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލިސްތަކުގައި ވިޔަފާރިއާ ގުޅުން ހުރިކަމަށް ބުނެފައިވެއެވެ. އެއަށްފަހު 05 ފެބްރުއަރީ 2023 ދުވަހު ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި އެ ވިޔަފާރީގެ ވިޔަފާރި ޖެހުނު ކަމަށާއި ސާމާނުގެ އަގުތައް ބޭނުންވާތީ ބޮޑުތަކެއް ހުށަހަޅައިފައިވާކަމެވެ، ކްރިމިނަލް ކޯޓުން އެ އަމުރު ނެރުނީ އިސްތިއުނާފު ކަރުދާހުގެ ދިފާޢު ނުކޮށް ބަލާފައި ކަމަށާއި ފުރުޞަތު ދީފައި ނުވާކަމަށް ވިޔަފާރީގެ އެއްޗެއްގެ ސަބަބުން ހުއްޓުވާ ނުކުތާއެކެވެ.

7. ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ އަލީ ޖުބައިރު އާއި އިބުރު ދެތުނުން ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް[3] ގެ ޤަޟިއްޔާގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައިވަނީ، ޤާނޫނުއަސާސީއިން ލިބިދޭ އަސާސީ ޙައްޤުތަކުން އުނިކޮށްފައި އަމިއްލަފަރާތްތަކަށް އެ އިޖުތިމާޢީ ރަނގަޅުކަން މަޞްލަޙަތު ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށްޓަކައި އެކަށީގެންވާ މި މުޢާމަލާތުގައި އިޖުތިމާޢީ ޒާތުގެ ސަބަބުން އިސްކަން ދޭންޖެހޭ އަސާސީ ޙައްޤުތަކުން އުނިކަން އައިސްފައިވާކަމަށެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ދެކޭގޮތް:

8. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B3(45-2023)/2023/01 ޙުކުމް އަމުރަކީ އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތަށް ޤާނޫނުއަސާސީއިން ކަށަވަރުކޮށްދީފައިވާ ޤާނޫނީ ވަކީލެއްގެ ޚިދުމަތް ލިބިގަތުމުގެ ޙައްޤު ގެއްލިފައިވާ ނިންމާފައިވާ މައްސަލައެއް ކަމުގައި ވާތީ، އެ ޙުކުމް ބާޠިލުކޮށް މައްސަލަ ނިންމައިދިނުމަށް އެދިފައެވެ.

އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާގެ ބަޙްޘު

9. އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާގެ ބަޙްޘުގައި ޕްރޮސިކިއުޝަނުން ބުނެފައިވަނީ މި މައްސަލައާ ގުޅޭގޮތުން 26 ޖަނަވަރީ 2023 ދުވަހު ބޭއްވުނު ބަންދުގެ މަޖިލީހުގައި މި މައްސަލައާ ގުޅޭގޮތުން އިޝާރާތްކުރެވުނު ތުހުމަތު ކްރިމިނަލް ކޯޓުގައި ދަޢުވާ އުފުލާފައިވާކަން އެނގެން ނެތްކަމަށެވެ. އެހެންނަމަވެސް، 05 ފެބްރުއަރީ 2023 ގައި ކްރިމިނަލް ކޯޓުގައި ބޭއްވުނު ބަންދުގެ މަޖިލީހުގައި ވަކާލާތުކުރުމަށް އެދި ސުޕްރީމްކޯޓުގެ ޖުޑީޝަލް ޕްރޮސީޖަރގެ ގަވާއިދުގެ[4] 149 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ފޯމު ހުށަހަޅަން ބޭނުންވާކަމަށް ދަންނަވާފައެވެ. އަދި ބަންދު މަޖިލީހުގައި ދިފާޢުގެ ވަކީލުން ވަކީލް ބަޔާންކުރެވިފައެވެ. އެހެންކަމުން، ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ އަލީ ޖުބައިރު އާއި އިބުރު ދެތުނުން ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް[5] ގެ ޤަޟިއްޔާގައި ބަޔާންވެގެން އަސާސީ ޙައްޤެއް މި މައްސަލައިގައި ގެއްލިގެން

---

[3] ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2020/SC-A/108,109,110

[4] 2021-SC-REG-01

[5] ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު 2020/SC-A/108,109,110

[illegible] އިސްތިއުނާފުކުރެވޭ އަމުރު ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ޚިލާފުވެފައިނުވާކަމަށެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރައްވާ ފަރާތުން އެދޭގޮތް:

10. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B3(45-2023)/2023/01 ކޯޓު އަމުރު ބާޠިލު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

ޝަރީޢަތަށް ފާހަގަކުރެވުނު ކަންތައްތައް

11. މިމައްސަލައިގައި ދަށު ކޯޓުގައި ކަންހިނގާ [illegible]، އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ [illegible] [illegible] [illegible]، ޤާނޫނީ ވަކީލުގެ [illegible] [illegible] ފުރުޞަތު [illegible] [illegible] [illegible].

12. މިމައްސަލައިގައި، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[6] [illegible]

---

[6] [illegible] 196-A/95/2023/SS [illegible] (06 [illegible] 2023)

ގޮތުގައި، 26 ޖުލައި 2023 ގައި އޮތް މުއްދަތުގެ މަޖިލީހުގައި ސަރުކާރުން މައްސަލަ ހުށަހެޅުއްވީކަން މުއްތަހަމުން އަންގާފައިވެއެވެ.[7]

13. މިމައްސަލައިގެ މުއްދަތުގެ މަޖިލީސް އޮތީ ފުލުހުން ދިން މަޢުލޫމާތާ އެއްގޮތްކަން ނޫނެވެ. މުއްދަތުގެ މަޖިލީސް ނިމުމުން ބަންދުގެ މުއްދަތު އިތުރުކުރިއިރުވެސް، މުއްތަހަމުގެ ފަރާތުން ޤާނޫނީ ވަކީލަކަށް އެމަޖިލީހުގައި ބައިވެރިވެވޭ ގޮތެއް ނުވެއެވެ.

14. މިހާރު މުދުވެރިވެގެން ދިޔަ އެންމެ ބޮޑު އެއްސަރަހައްދު، ކޯޓުގެ ފަރާތުން ހުކުމްކުރާ މުއްދަތުގެ ކުރިއަށް ގެންދަވާއިރު، ވަކިވަކި ނެތި މުއްތަހަމު އެކަނި ބައިވެރިކޮށްގެން ކުރިއަށް ގެންދާ މުއްދަތުގެ މަޖިލީސްތަކުގައި، ޤާނޫނީ ވަކީލާއެކު ގޮތުން މުއްތަހަމާ ސުވާލު ނުކުރެވުނެވެ. ތަފާސް މަރުހަލާގައި ކަމުގައިވިޔަސް، ނޫނީ ސަރުކާރުން މައްސަލަ ހުށަހެޅުއްވާ މަރުޙަލާއެއްގައި ކަމުގައިވިޔަސް، އެހެން ހާލަތެއްގައިކަމުގައި ވިޔަސް، މުއްތަހަމުގެ ބަންދުގެ މުއްދަތު ޝަރީޢަތުން ގޮތެއް ނިންމަވާފައިވަނީ، އެފަދަ ހާލަތުން ވަކިކަމާ ނުވޭ ކައިރީގައި އެކަމުގެ ކޯ ކަމުގައި ކޯޓުގެ ފަރާތުން ސާބިތުވާނަމަ، ވަކީލަކު އެކަމާ ގުޅޭ ގޮތުން އެކަމާ ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ޤާނޫނީ ހައްޤު ހިމެނޭ ކަމަށް ދެކެމެވެ.

15. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ މަޤްޞަދަކީ ބަންދުގެ ކުރިޔާ މައްސަލައަކީ، މަސްލަހަތުގެ ބަންދުން ކުރުމުގެ އިތުރުން އެކަށޭނެ ދިފާޢީ ކުރުމުގެ ޙައްޤުތަކެވެ. އެހެންކަމުން، މިމައްސަލައިގައި ކޯޓުން ނުކުތުން އަދުގެ ބެލުން ކުރާ މުއްތަހަމުގެ ބަންދުކުރުމުގެ އަމުރު ގޮތް ކަނޑައަޅަން ޖެހޭ ކަމަށް ދެކެމެވެ. ނަމަވެސް މިމައްސަލައިގެ ސާބިތު އުފައްދާ ކޯޓު އަމުރުގައި ބައްދަލުކުރި މުއްދަތުގެ ހަމައެކަނި ގަވާއިދުން ޤާނޫނީ ގެނެސް ދީފައި ވަނިކޮށް، މިއުސޫލާ ގުޅިގެން އަޅުން ޤާނޫނު ކަނޑައަޅަން އެއްގޮތް ބަންދުގެ ހިފެހެއްޓުން ނުވެއެވެ.

---

[7] ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B3(45-2023)/95/2023/21 ސިޓީ (08 ޖޫން 2023)

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލްގެ ޚިޔާލު

16. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒްގެ ޚިޔާލަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު ޙަސަން ޝަފީޤުގެ ޚިޔާލު

17. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒްގެ ޚިޔާލަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަމެވެ.

ޙުކުމް:

ދެންވީމާ، ބަޔާންވެދިޔަ ސަބަބުތައް އެހެން ހުރުމުން، ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 145-B3(45-2023)/2023/01 ކޯޓުގެ އަމުރަކީ ބާޠިލު އަމުރެއް ކަމަށް ކަނޑައަޅައި މި މައްސަލަ ބެލި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ހުކުމް ކުރީމެވެ.

މި ޤަޟިއްޔާ ބަލައި ހުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ފައިސަލް

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނިޔާޒް
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު ޙަސަން ޝަފީޤު